

Bilag 2. Udvikling i Open Access i Danmark

For at monitorere de danske universiteters arbejde med at indfri målsætningen om 100 pct. Open Access (OA) i 2025, måler den Danske [Open Access Indikator](#) årligt andelen af Open Access publikationer for de danske universiteter, enkeltvis, på nationalt plan og fordelt på videnskabelige hovedområder samt Open Access typer.

I nærværende oversigt vises udviklingen af Open Access i Danmark fra 2018-2023. OA Strategiens årstal er såkaldte **måleår**, som måler med 2 års forsinkelse¹. De publikationer som der måles i Open Access Indikatoren, har derfor **publikationsår** 2016-2021². Der refereres både til måleår og publikationsår i nærværende rapport.

1. Udviklingen af Open Access, målt i den Danske Open Access Indikator 2016-2023

Open Access Indikatoren måler årligt både andelen af OA-publikationer (realiseret OA) for de danske universiteter, men også i hvor høj grad de enkelte institutioner formår at udnytte deres Open Access rettigheder. Resultatet af Open Access Indikatoren kategoriseres i nedenstående tre kategorier:

Blokeret: Publikationer der er blokeret fra at opnå Open Access pga. udgiverens politik (f.eks. lange embargoperioder, tidsskrifter som slet ikke tillader Open Access mm.)

Uudnyttet: Publikationer med uudnyttede Open Access rettigheder (her giver udgiverne tilladelse til Open Access, men de er ikke udnyttet)

Realiseret Publikationer med realiseret Open Access

Open Access strategien målsætning om 100pct. Open Access forudsætter at den blokerede andel løbende reduceres samt at institutionerne udnytter deres OA-rettigheder fuldt ud

Tallene bag strategien

Indikatorår*	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Blokeret	25 %	21 %	18 %	14 %	11 %	7 %	4 %	0 %
Uudnyttet	39 %	34 %	28 %	22 %	17 %	11 %	6 %	0 %
Realiseret	36 %	45 %	54 %	63 %	73 %	82 %	91 %	100 %

Nedenfor vises oversigt over udviklingen af Open Access i Danmark fordelt på universiteter, videnskabelige hovedområder samt Open Access typer – og en kombination af disse.

National udvikling 2018-2023

- Den nationale udvikling viser fremgang i alle målinger fra 2018-2023 med en udvikling fra 36 pct. OA i 2016 til 69 pct. OA i 2023. Kun i 2018 nås den årlige målsætning på 36 pct. OA, og i 2023 er det nationale resultat 13 pct.-point (3384 publikationer) fra den årlige målsætning.
- Der er størst fremskridt i perioden 2018-2021 hvor OA-andelen stiger med 24 pct.-point fra 36 pct. til 60 pct. Herefter er der et år (2022) med stagnering og kun meget lille fremgang på 2,5 pct.-point. Seneste måleår (2023) viser dog igen en mere positiv vækst på 6 pct.-point til et nationalt resultat på 69 pct. om end resultatet ikke når 2023 målsætningen på 82 pct. OA.
- Havde universiteterne udnyttet alle deres OA-rettigheder ifm. 2023 målingen ville den nationale OA-andel være nået op på 87 pct. og ville dermed have nået årets målsætning.

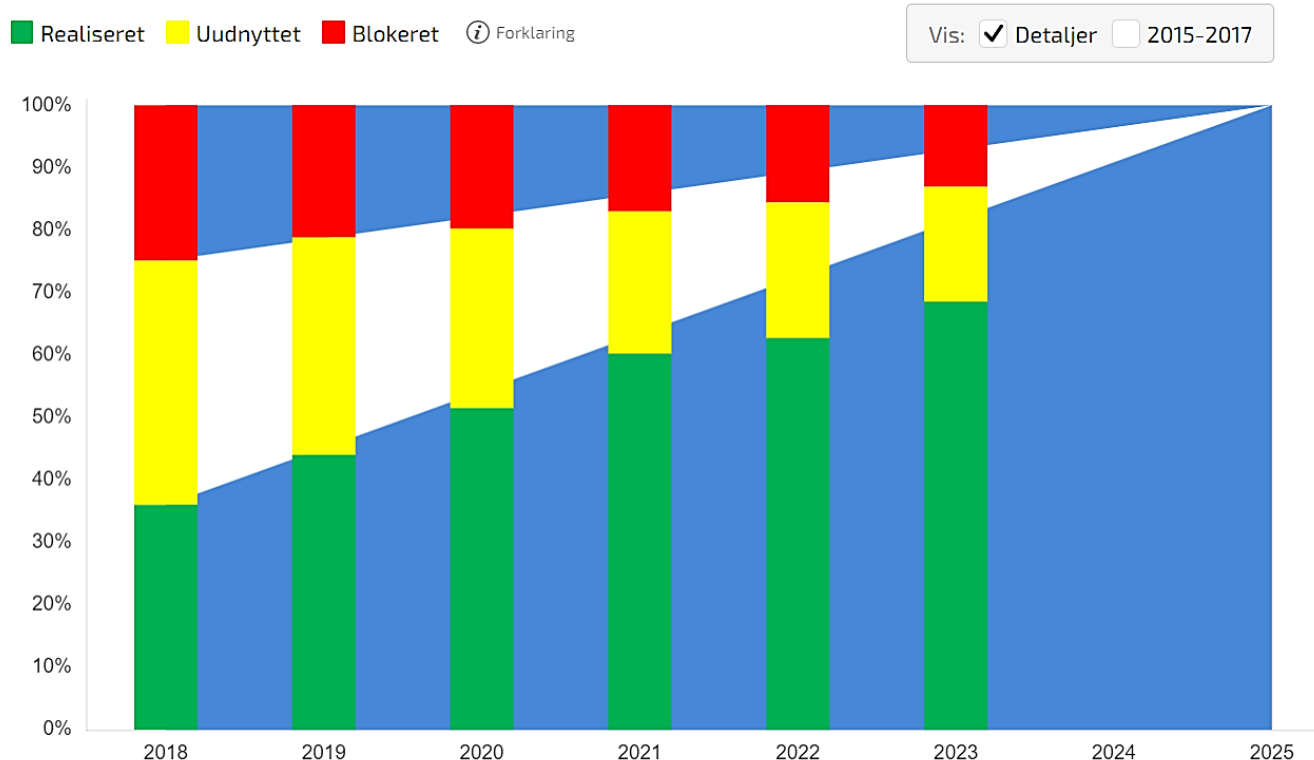
¹ Open Access Indikatoren måler med en forsinkelse på 2 år for at sikre at de, i Open Access strategien, tilladte embargoperioder på op til 12 måneder når at udløbe.

² 2021 data er klar i marts 2023 og kan medtages i denne kortlægning

- Andelen af publikationer med blokeret OA er kun langsomt blevet reduceret i perioden – i alt en nedgang på 12 pct.-point over hele perioden fra 2018 til 2023.
- Andelen af publikationer med uudnyttede Open Access rettigheder er i samme periode reduceret med 21 pct.-point.

National status på andelen af Open Access i forhold til den nationale Open Access strategis målsætning.

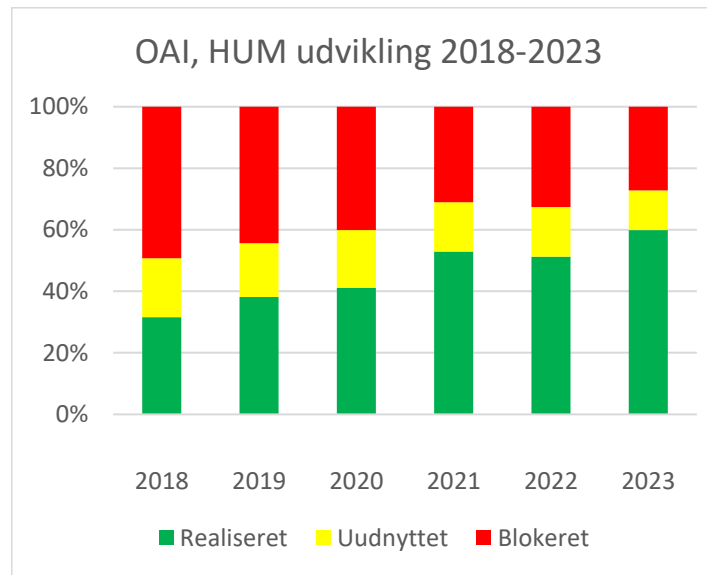
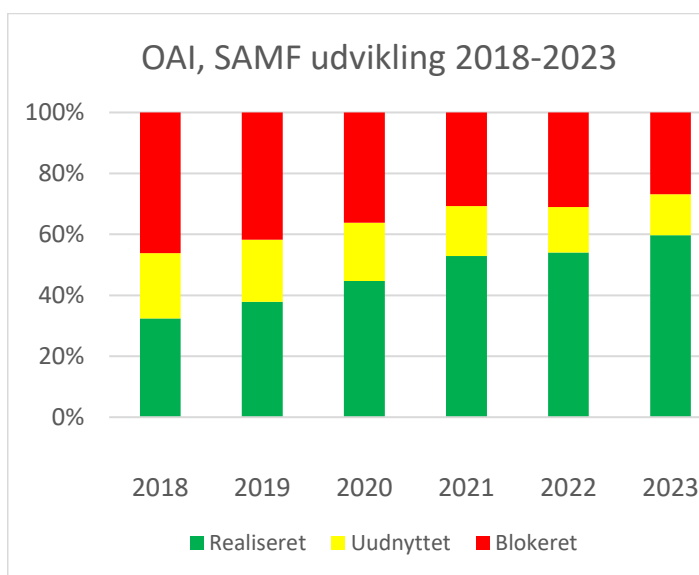
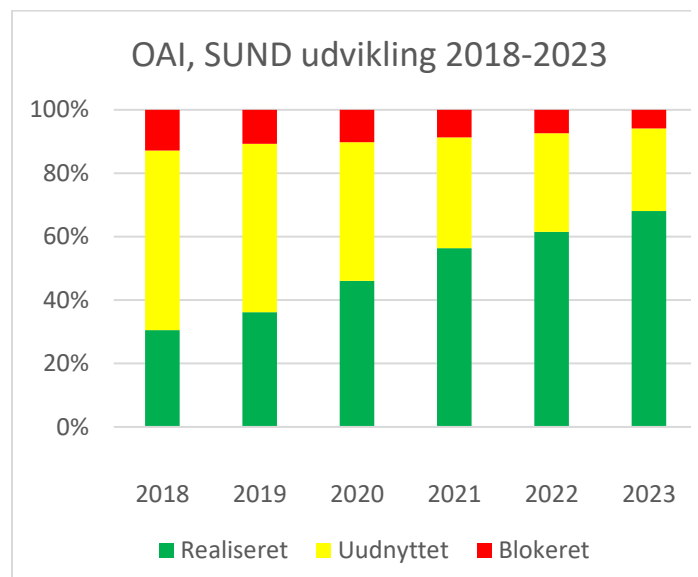
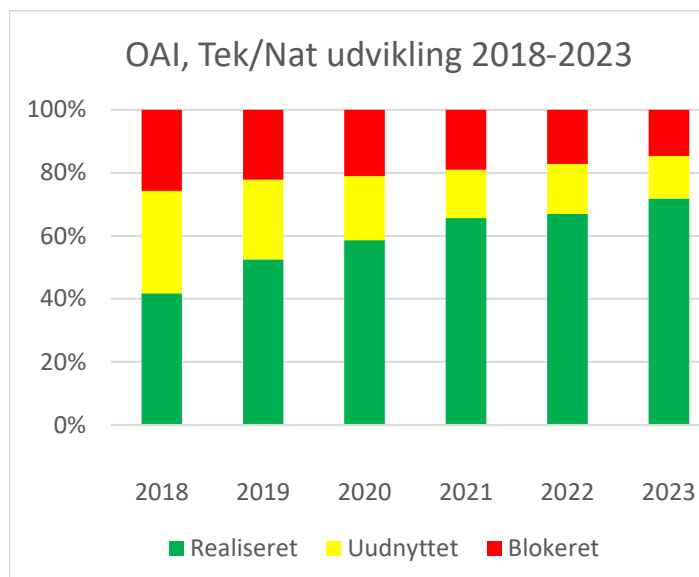
Alle forskningsområder

Figur 1

Videnskabelige hovedområder, udvikling 2018-2023

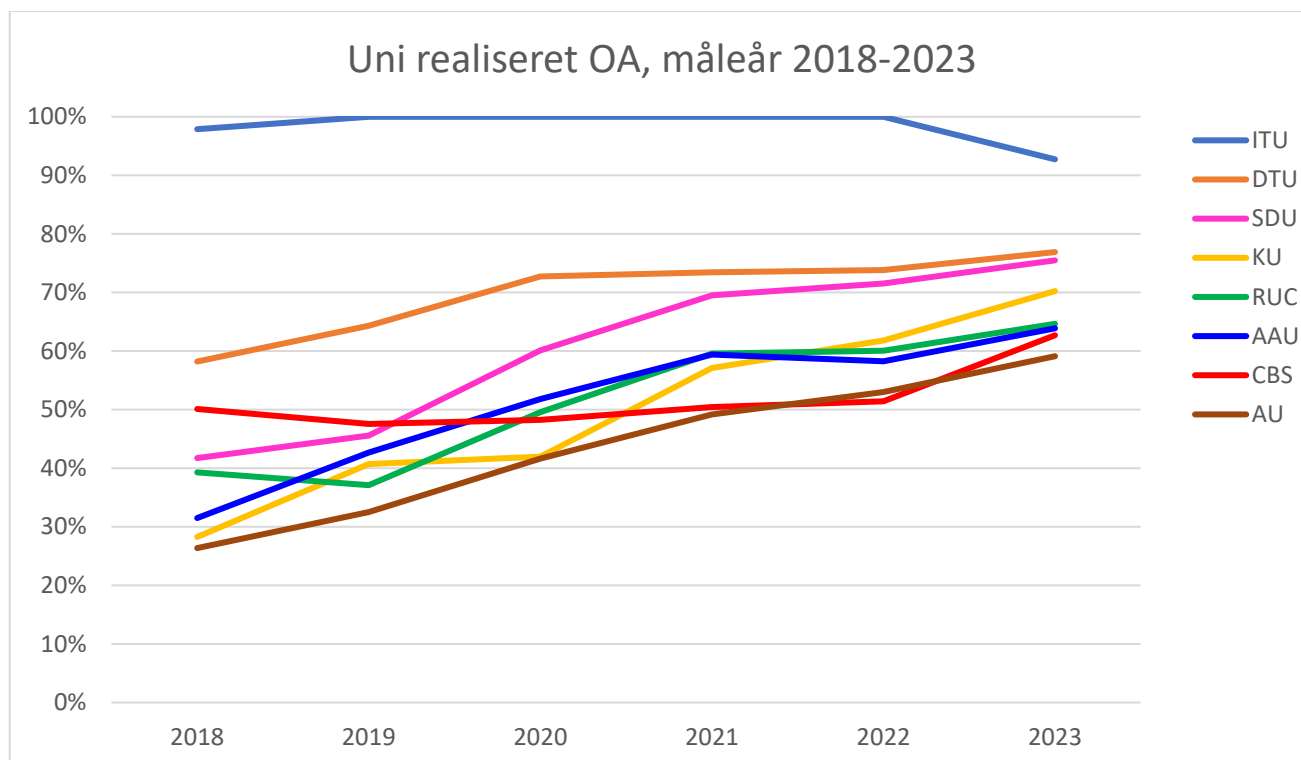
- **TEK/NAT**, der repræsenterer 46 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har i perioden øget OA-andelen med 30 pct.-point og opnår en OA-andel på 72 pct. i 2023.
- **SUND**, der repræsenterer 39 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har i perioden øget OA-andelen med 3,5 pct.-point og opnår en OA-andel på 68 pct. i 2023. Her finder man dog også den største andel af uudnyttede rettigheder (3035 publikationer) i 2023. Var disse rettigheder blevet udnyttet, ville OA-målsætningen for 2023 på 82 pct., omtrent være nået alene ved OA realisering af hovedområdetets publikationer.
- **SAMF**, der repræsenterer 9 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har i perioden øget OA-andelen med 27 pct.-point og opnår en OA-andel på 60 pct. i 2023.
- **HUM**, der repræsenterer 6 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har i perioden øget OA-andelen med 28 pct.-point og opnår en OA-andel på 60 pct. i 2023.

Figur 2

Universiteter, udvikling 2018-2023

- Der har generelt været fremgang for andelen af realiseret OA for alle universiteterne, dog i forskellige tempi. ITU, DTU og CBS har haft en relativ stabil performance (fra et højt udgangspunkt på minimum 50 pct. og derved, i måleår 2018) hvorimod de resterende universiteter har haft et lavere udgangspunkt og dermed en skarpere vækstkurve. Enkelte universiteter (CBS, RUC, AAU, ITU) har oplevet år hvor OA-andelen er gået en anelse ned.

Figur 3

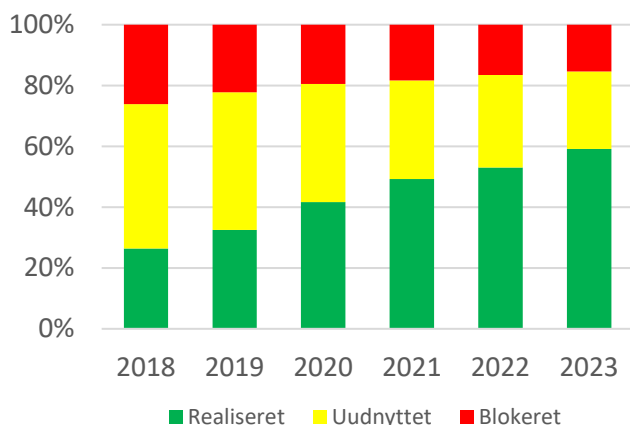
- **AU**, der repræsenterer 23 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har haft den laveste OA andel gennem årene, på nær ifm. 2022 målingen. I 2023 var AU's OA-andel 59 pct. AU har samtidig den højeste andel uudnyttet potentiale (26 pct.) i 2023.
- **CBS**, der repræsenterer 2 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har ligget stabilt på omkring 50 pct. OA i 2018-2022 og først i 2023 lavet et større ryk (12 pct.-point) fra 51 pct. i 2022 til 63 pct. i 2023. CBS har i perioden den største andel blokeret OA (31 pct. i 2023) og er dermed temmelig udfordret på de grundlæggende forudsætninger for at kunne nå strategiens årlige målsætninger på trods af, at CBS *også* har den laveste andel af uudnyttet potential (6 pct. i 2023)
- **DTU**, der repræsenterer 13 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har ligget i den høje ende fra starten af strategiperioden og øget OA-andelen med 19 pct.-point fra 58 pct. i 2018 til 77 pct. i 2023, som også er det eneste år, hvor DTU ikke har nået strategiens målsætning.
- **ITU**, der repræsenterer 0,4 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har i perioden 2019-2022 haft 100 pct. OA, dog på baggrund af et relativt lille datagrundlag (mellem 63-112 publikationer årligt). I 2023 var resultatet 93pct.
- **KU**, der repræsenterer 33 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, startede med den næstlaveste OA-andel i 2018 (28pct.), men har igennem årene øget denne andel med 42 pct.-point så KU i 2023 målte en OA-andel på 70pct. På trods af den positive udvikling har KU, lige efter AU, den næststørste andel af uudnyttet OA (22 pct.), som hvis realiseret kunne bidrage væsentligt og afgørende ifm. den nationale OA-andel.
- **RUC**, der repræsenterer 1 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har haft en jævn stigning i OA-andel fra 2018-2023 med 64 pct. OA i 2023, men har dog kun nået strategiens målsætning i 2018. RUC er, ligesom CBS, særligt udfordret på de grundlæggende forudsætninger for at kunne nå strategiens årlige målsætninger med 21 pct. blokeret OA i 2023.

- **SDU**, der repræsenterer 15pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har efter en lidt stille start sikret en rigtig fin stigning (75 pct. OA i 2023), dog ikke nok til at nå strategiens målsætning i hhv. 2022 og 2023. SDU har i 2023 en af de mindre andele af blokeret OA (10 pct.) og havde dermed potentiale til at nå målsætningens 82 pct.
- **AAU** der repræsenterer 12 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har haft en jævn stigning i perioden 2018-2021, hvorefter OA-andelen er stagneret en smule til 64 pct. i 2023. AAU har en relativ høj andel blokeret OA (19 pct.) og er dermed udfordret på de grundlæggende forudsætninger for at kunne nå strategiens årlige målsætninger.

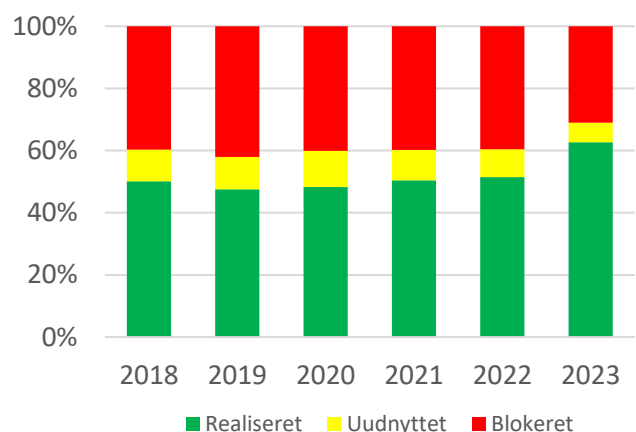
Flere universiteter er udfordret på de grundlæggende forudsætninger for at kunne nå de årlige målsætninger eftersom de har en høj andel af blokerede rettigheder. Dette gælder for CBS (31 pct. blokeret i 2023) og RUC (21 pct. blokeret i 2023), som publicerer indenfor fagområder, som traditionelt har lange embargoperioder.

De to største universiteter - KU og AU - har den højeste andel af uudnyttede rettigheder (KU = 22 pct. / 2463 publikationer og AU = 26 pct. / 1990 publikationer). **Havde begge universiteter udnyttet disse rettigheder** ifm. måleår 2023 kunne den nationale 2023 målsætning indfries - og mere til (der mangler i 2023 målingen 3384 OA realiserede publikationer for at nå målsætningen på 82 pct.).

AU OA-udvikling 2018-2023

CBS OA-udvikling 2018-2023

Figur 4

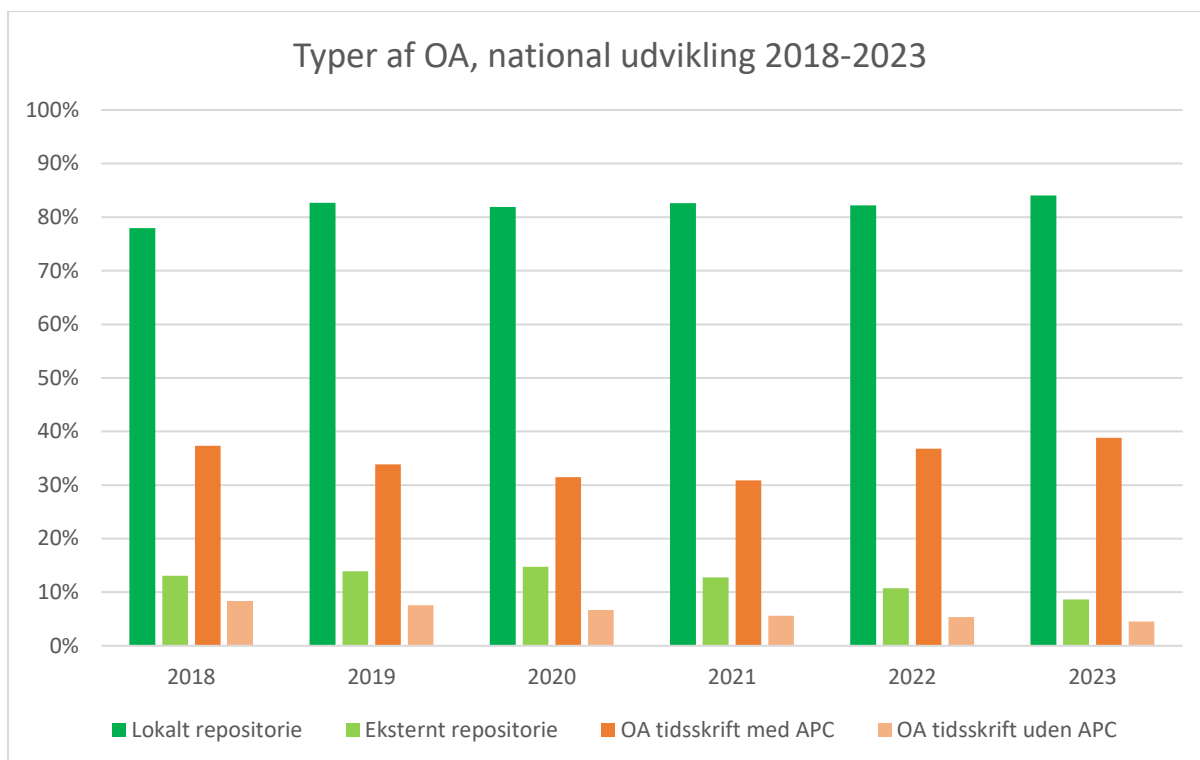
Open Access typer, national udvikling 2018-2023

Der er forskellige måder, man kan gøre en publikation Open Access. I Danmarks Nationale strategi opfordres der til at publicere i Grøn Open Access:

Forskningsinstitutionerne og professionshøjskolerne skal implementere Open Access fortrinsvis via den grønne model, dvs. parallelarkivering af kvalitetssikrede forskningsartikler i institutionelle eller emnespecifikke digitale arkiver (repositorier) med Open Access. Den gyldne model kan dog anvendes, når den ikke medfører en forøgelse af udgifterne til forskningspublicering.

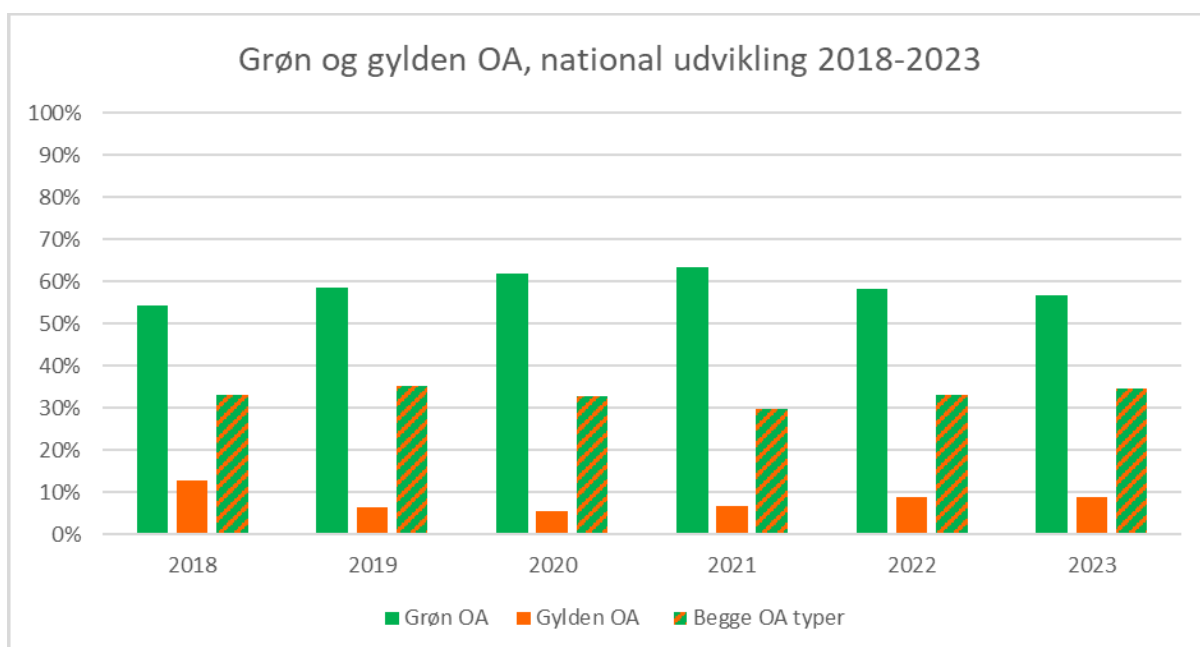
Open Access Indikatoren måler således grøn og gylden OA. Grøn OA opdeles yderligere i typerne grøn OA i lokalt- og i eksternt repository. Gylden OA opdeles yderligere i typerne gylden OA med- og uden APC. I det følgende vises, hvorledes danske forskere generelt realiserer Open Access, fordelt på de fire Open Access typer, samt hvordan Open Access realiseres på de fire videnskabelige hovedområder og for det enkelte universitet. Bemærk, at en artikel kan blive OA realiseret på mere end én måde og OA-typerne dermed ikke er gensidigt udelukkende.

- OA-typen **lokalt repository** der repræsenterer 58 pct. af OA Indikatorens samlede publikationsmængde i 2023, står for den mest realiserede OA-type i perioden 2018-2023 (78 pct. – 84 pct.) med en lille stigning årligt bortset fra i 2020.
- OA realiseret gennem **eksternt repository**, der repræsenterer 6 pct. af OA Indikatorens samlede publikationsmængde i 2023, steg årligt med 1-2 pct.-point frem til 2021, hvorefter andelen er gået ned. I 2023 er andelen helt nede på 8,7 pct. på trods af en stadig større mængde publikationer publiceres OA via eksterne repositoryer.
- **OA-tidsskrifter med APC**, der repræsenterer 27 pct. af OA Indikatorens samlede publikationsmængde i 2023, er efter et par år med nedgang (2018-2021) igen på vej op med 39 pct. i 2023 hvilket betyder, at de danske universiteter i stigende grad enten selv – eller deres medforfattere betaler for at publicere Open Access.
- En anderledes udvikling ses på **OA tidsskrifter uden APC**, der repræsenterer 3 pct. af OA Indikatorens samlede publikationsmængde i 2023, som er faldet i perioden 2018-2023 og i 2023 er helt nede på 5 pct.

Figur 5

Da de fire OA-typer ikke er gensidigt udelukkende, dvs. at en OA-publikation både kan være udgivet i et gyldent OA-tidsskrift og samtidig være uploadet i et grønt repository, viser Figur 6 hvor meget der OA-realiseres udelukkende som grøn, udelukkende som gylden, og på begge måder.

Figur 6

Andelen af OA-publikationer som **kun** er realiseret som grøn OA er efter stigning i perioden 2018-2021 herefter faldende. I perioden (2021-2023) er andelen af OA-publikationer, som **kun** er realiseret som gylden OA steget. Dette stemmer godt overens med den generelle udvikling på OA-typer (jf. figur 5), hvor andelen af gylden OA stiger hurtigere end udviklingen på det grønne område.

OA-publikationer som er OA realiseret som **både** grøn og gylden oplever ligeledes en stigning mellem 2021-2023, hvilket betyder, at universiteterne i stadig højere grad sikrer, at de gyldne OA-publikationer *også* uploades i et grønt repository.

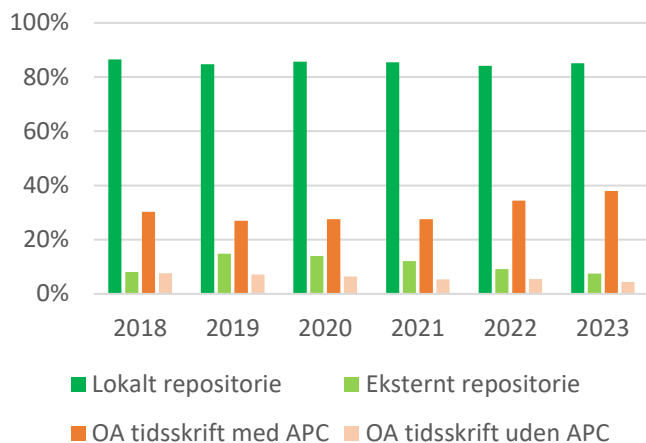
Dog peger den store andel af OA-publikationer som udelukkende er realiseret som grøn OA på vigtigheden af denne metode til OA-realisering.

Open Access **typer** udvikling per videnskabeligt hovedområde, 2018-2023

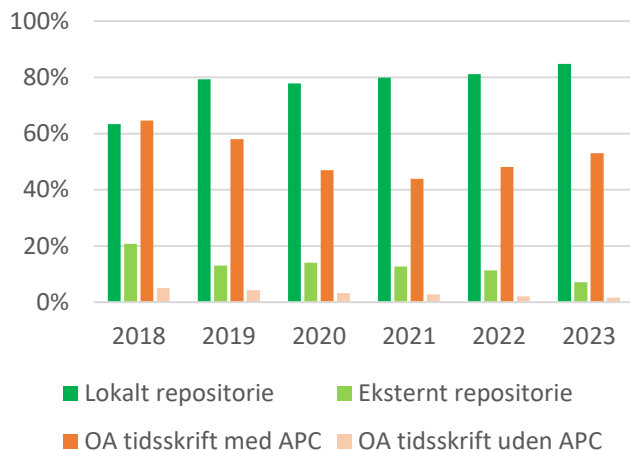
- **TEK/NAT**, der repræsenterer 46 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har igennem perioden en stabil høj andel OA i lokalt repository (85 pct. i 2023), en stigende -og høj- andel OA i tidsskrifter med APC (38 pct. i 2023), hvorimod brugen af både de eksterne repositoryer og tidsskrifter uden APC er nedadgående.
- **SUND**, der repræsenterer 39 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har den klart højeste andel OA i tidsskrifter med APC, som på trods af væsentlig nedgang mellem 2018-2021 med hele 21 pct.-point, herefter stiger igen og måles til 53 pct. i 2023. I lighed med TEK/NAT er der for SUND også nedgang i OA i eksterne repositoryer og tidsskrifter uden APC (den mindste andel på tværs af områderne med kun 2 pct. OA i 2023) samt stabilitet i andelen af OA i lokal repository omkring de 80 pct. i perioden 2019-2023.
- **HUM**, der repræsenterer 6 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har den højeste andel OA-tidsskrifter uden APC, som har ligget stabilt i perioden og målt til 26 pct. i 2023. På trods af nedgang for OA i eksterne repositoryer har HUM den højeste andel af denne OA-type med 18 pct. i 2023 på tværs af universiteterne. OA i lokale repositoryer (71 pct. i 2023) samt i tidsskrifter med APC (11pct. i 2023) oplever en mindre stigning, men med de laveste andele på tværs af de videnskabelige hovedområder.
- **SAMF**, der repræsenterer 9 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har den højeste andel OA i lokale repositoryer (86 pct. i 2023) og har ligget højt igennem hele perioden. Der er en relativ stor stigning i OA i tidsskrifter med APC (8 pct.-point i perioden) og mindre nedgang for OA i eksterne repositoryer (7 pct. i 2023) og OA i tidsskrifter med APC (8 pct. i 2023).

Der er stor forskel på tværs af de videnskabelige hovedområder ift. hvordan deres publikationer OA realiseres. Fælles for alle områder er dog, at **lokal repository** er den mest hyppige OA type. Både SUND og TEK/NAT har en væsentlig højere andel **OA-tidsskrifter med APC** end HUM og SAMF, der bruges dermed væsentlig flere midler til OA-publicering inden for de hovedområder.

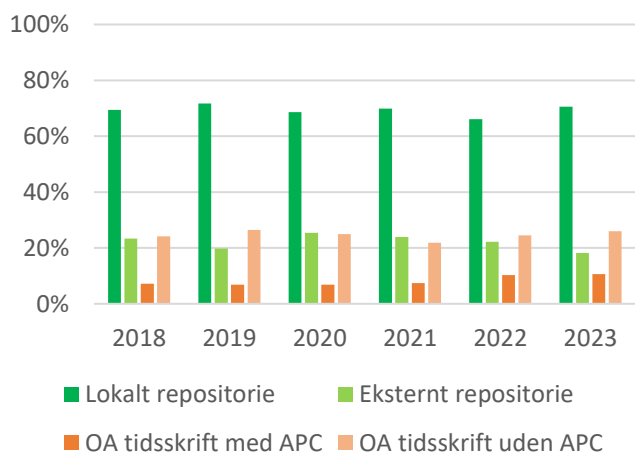
Typer af OA, TEK/NAT udvikling
2018-2023

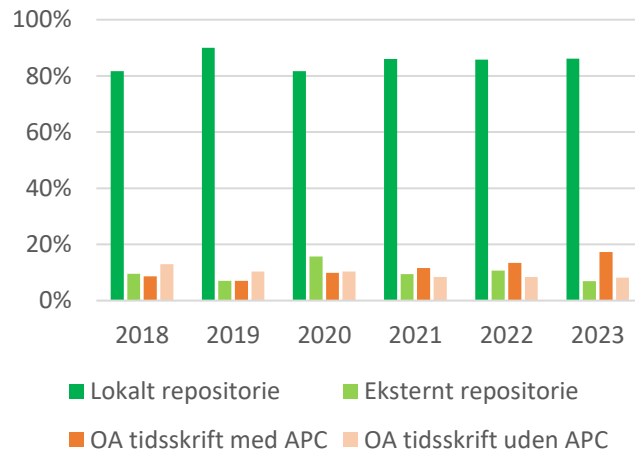
Typer af OA, SUND udvikling,
2018-2023

Typer af OA, HUM udvikling 2018-
2023

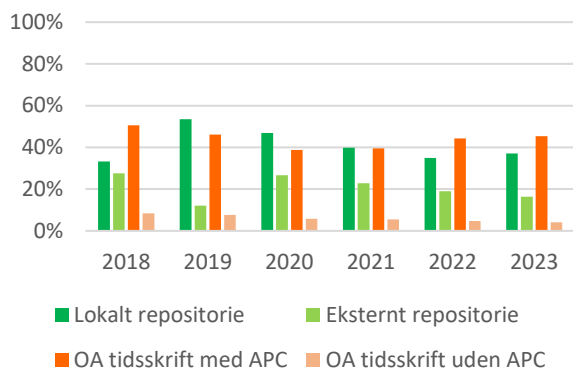
Typer af OA, SAMF udvikling 2018-
2023

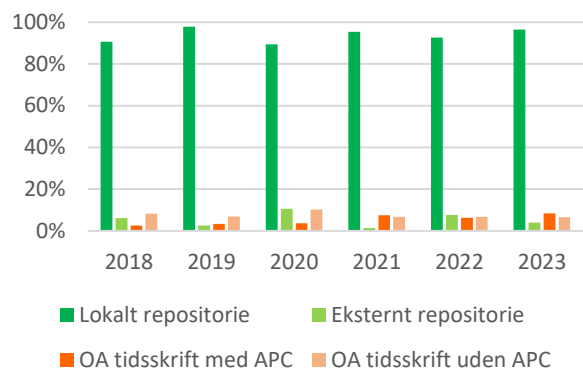
Figur 7

- **AU**, der repræsenterer 23 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har i 2023 den højeste andel OA i tidsskrifter med APC (45 pct.) på tværs af universiteterne. Det er samtidig det eneste universitet, hvor denne OA-type er den mest benyttede og højere end OA i lokalt repository. Denne er faldet i perioden 2019-2023 med 16pct. point fra 53 pct. til 37 pct. AU har den højeste andel OA i eksternt repository med 16pct. i 2023.
- **CBS**, der repræsenterer 2pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, OA realiserer primært via lokalt repositoryer der på trods af lidt mindre udsving har ligget omkring og over 90pct. i hele perioden. De øvrige OA-typer ligger i 2023 alle under 10 pct.
- **DTU**, der repræsenterer 13 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har ligget omkring de 100 pct. OA i lokalt repository gennem hele perioden. Dvs. at DTU uploader alle OA-versioner lokalt, også de OA-publikationer som er realiseret via anden OA-type. Andelen af OA i eksternt repository (0,2 pct. i 2023) samt OA-tidsskrifter uden APC (2 pct. i 2023) har ligget meget lavt i hele perioden.
- **ITU**, der repræsenterer 0,4 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har ligget lige under – og på 100 pct. i perioden 2018-2022 for OA i lokal repository – dog med en nedgang i 2023 til 93 pct., hvilket er den generelle OA-andel for ITU i 2023. ITU sikrer dermed at alle OA-publikationer uploades i det lokale repository. Der ses generelt en mindre stigning på de øvrige tre OA-typer med OA i tidsskrifter uden APC som den næststørste OA type i 2023 (14 pct.)
- **KU**, der repræsenterer 33 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, ser en stigning i OA i lokal repository mellem 2018-2023 fra 76 pct. til 92 pct. i 2023. Andelen af OA i tidsskrifter med APC starter højt i 2018 (59 pct.) efterfulgt af nogle år med reduktion af denne type, hvorefter denne type OA igen øges fra 2022, og i 2023 måles til 43 pct. hvilket er den næsthøjeste andel på tværs af universiteterne i dette år. Der er generel en tilbagegang på OA i eksterne repositoryer og i tidsskrifter uden APC.
- **RUC**, der repræsenterer 1 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har på trods af en mindre nedgang i 2023 (94 pct.) en høj andel af OA i lokal repository. Efter en stigning siden 2019 falder andelen dog også i 2023 til 24 pct. RUC har i 2023 den højeste andel af OA i tidsskrifter uden APC som er oppe på 16 pct.
- **SDU**, der repræsenterer 15 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har på trods af en rigtig høj andel OA i lokal repository en årlig nedgang på 1 pct.-point fra 2019-2023 med 93 pct. i 2023. SDU ligger også i den høje ende ift. OA i tidsskrifter med APC (42 pct. i 2023) og relativt lavt for både eksterne repositoryer
- **AAU**, der repræsenterer 12 pct. af den samlede publikationsmængde i 2023, har på trods af generel fremgang på OA i lokal repository den 2. laveste andel på 89 pct. i 2023. Der er stigning i OA i tidsskrifter med APC fra 2020-2023 (38 pct. i 2023) men nedgang på de to øvrige OA-typer.

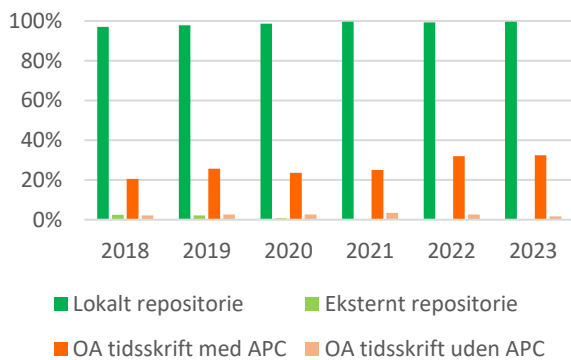
Typer af OA, udvikling 2018-2023
AU

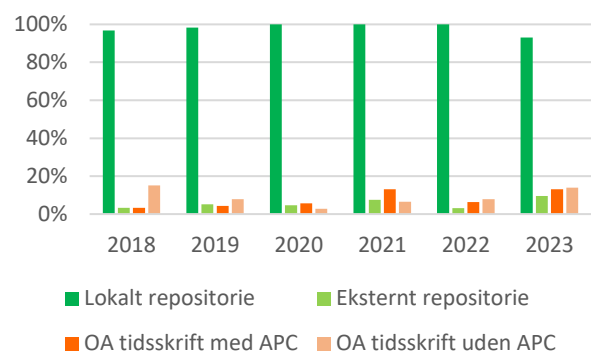
Typer af OA, udvikling 2018-2023,
CBS

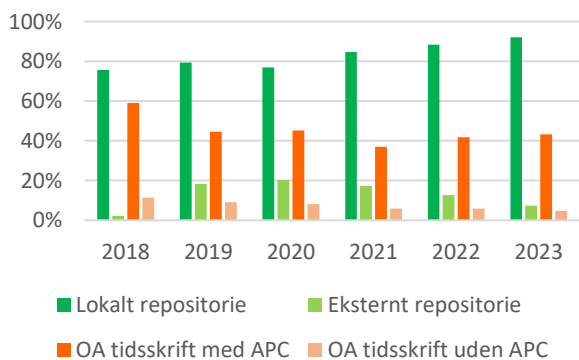
Typer af OA, udvikling 2018-2023
DTU

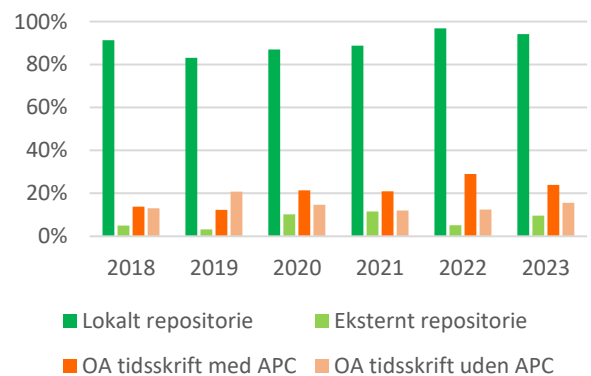
Typer af OA, udvikling 2018-
2023, ITU

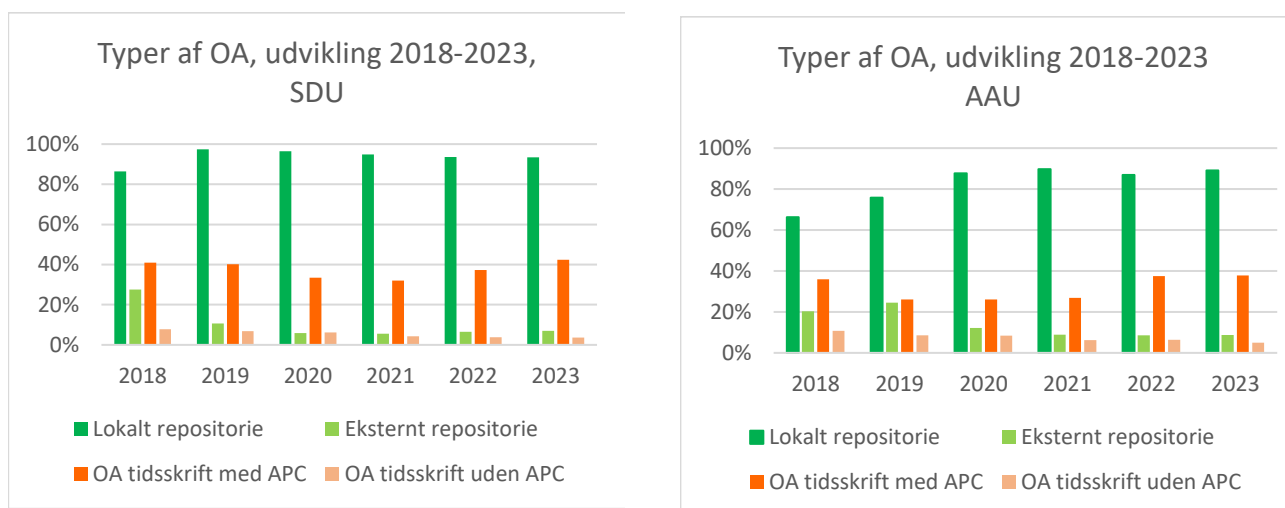

Typer af OA, udvikling 2018-2023,
KU

Typer af OA, udvikling 2018-2023,
RUC

Figur 8

2. Open Access og forlagsaftaler

Danmarks Nationale Open Access Strategi opregner som sin første forudsætning ”at DEFF, forskningsbibliotekerne og forskningsinstitutionerne i god tid inden 2025, gennem forhandlinger med forlagene, arbejder for aftaler, der tillader etablering af Open Access til alle publikationer med maksimalt 12 måneders forsinkelse.” DEFF’s opgave på dette område blev i 2019 overtaget af Det Kgl. Biblioteks Licensservice – med uændret stor betydning for realiseringen af den nationale strategi.

Der er i strategiperioden forhandlet talrige forlagsaftaler (ofte kaldet licenser), men der findes få eller ingen eksempler på aftaler, hvor det er lykkedes at afkorte et forlags lange Open Access embargoperioder til de maksimalt tilladte 12 måneder. Til gengæld er der de seneste år indgået en række såkaldte ”Læs og publicer”-aftaler med store forlag som Elsevier, Wiley og Springer Nature. ”Publicer”-delen af disse aftaler rummer et nyt element til Open Access fremme, idet en artikel med dansk (med)forfatter kan blive Open Access på publiceringstidspunktet og uden at betale APC, hvis:

- Tidsskriftet er med i den delmængde af forlagets tidsskrifter, som ifølge licensaftalen er udvalgt til dette særlige Open Access tilbud
- Artiklens ’corresponding author’ er eksplicit tilknyttet en dansk institution, der indgår i licensaftalen.

Det er således interessant at undersøge, hvilken og hvor stor en effekt denne form for ”Læs og publicer”-aftaler vil få på strategiens realisering:

- Hvor mange flere artikler, vil kunne Open Access-realiseres pga. af disse nye aftaler?
- Hvor meget vil dette kunne reducere Open Access-Indikatorens røde kategori ’blokeret’?
- Hvor meget vil dette kunne reducere Open Access-Indikatorens gule kategori ’udnyttet’?

Der ses nedenfor nærmere på dette, hvad angår de to aftaler fra hhv. Elsevier og Wiley, der begge var trådt i kraft i publiceringsåret 2022 og dermed vil afspejle sig i 2024-udgaven af Open Access-Indikatoren, der publiceres i foråret 2024, men allerede foreligger i en tidlig test-udgave, der understøtter dele af analysen.

3. Prognose for Open Access-effekten af ”Læs og publicer”-aftaler

I dette afsnit gives en prognose på effekten af Elsevier og Wiley i Open Access Indikatorens måleår 2024 (publikationer udgivet i 2022). Prognosen baserer sig på søgninger i og data fra Danmarks Forskningsportal (metode og forbehold i næste afsnit).

Der er tale om et estimat, der tager udgangspunkt i:

- alle artikler udgivet i de udvalgte Elsevier og Wiley tidsskrifter, som licensaftalerne specificerer
- med en 'corresponding author' tilknyttet en af licensaftalens danske institutioner og som forudsætter:
- at 'corresponding author' følger det nødvendige og særlige publicerings-workflow, der åbner op for, at artiklen kan blive Open Access uden APC-betaling,
- at forfatternes institutioner gør artiklerne tilgængelige som Open Access i eget eller andet anerkendt Open Access repository.

Nedenfor vises prognoserne for Open Access-effekten for Elsevier-aftalen, for Wiley-aftalen og dernæst for begge aftaler samlet. Der fokuseres på:

- Den røde kategori, "Blokeret", hvor det er forlagets bestemmelser, der blokerer Open Access realiseringen. Dette udgør en betydelig forhindring for at realisere Open Access strategiens målsætning.
- Den gule kategori, "Uudnyttet", hvor institutionerne allerede har de nødvendige rettigheder til at Open Access-realiserer, men ikke har gjort dette. Dette udgør ligeledes en betydelig forhindring for at realisere Open Access strategiens målsætning. Hvis artikler fra denne kategori gennemløber "Læs og publicer"-processen, vil institutionerne have væsentligt lettere ved at Open Access-realiserer disse. Vi har i prognosen antaget, at dette vil ske i alle tilfælde.

Prognosen viser det maksimale realiseringspotentiale i forventning om, at institutionerne fuldt ud indfrier dette. Det kan være en anelse optimistisk, men balanceres af, at der også vil være andre kilder til reduktion af de røde og gule kategorier. Der er her tale om mange mindre – ikke nærmere analyserede - kilder, der år for år har reduceret de røde og gule kategorier i mindre grad. Det vurderes, at dette balancerer en mulig mindre overdrivelse af "Læs og publicer"-aftalernes Open Access-effekt.

Metode og forbehold

Søgning i Danmarks Forskningsportal:

- Publiceringsår: 2022
- Publikationstyper: "Article, Conference Paper, Review" som er det tætteste man kommer på OA Indikatorens genstandsfelt. Der tages forbehold for, at lokale og globale kilder til tider indekserer publikationer forskelligt, hvilket besværliggør en præcis indsnævring til OA Indikatorens genstandsfelt.
- Corresponding author: Danske universiteter og hospitaler. Der tages forbehold for, at dette givetvis ikke vil være i fuld overensstemmelse med OA Indikatorens genstandsfelt som inkluderer universiteterne samt universitetshospitaler når disses publikationer *også* er registreret som universitetspublikationer, hvilket ofte er tilfældet. For at sikre det maksimale realiseringspotentiale medtages hospitalerne i dette datasæt. Derudover tages der forbehold for kvaliteten af indeksering af corresponding author hos Elsevier.

- Forlag: Alle varianter af hhv. Elsevier og Wiley som de optræder i "Publisher" filteret. Der er udelukkende inkluderet forlagsnavne for varianter hvori hhv. navnene "Elsevier" og "Wiley" indgår.

Søgningerne kan ses her:

- Elsevier <https://elsevier.forskningsportal.dk/sq/4JS>
- Wiley <https://elsevier.forskningsportal.dk/sq/3FR>

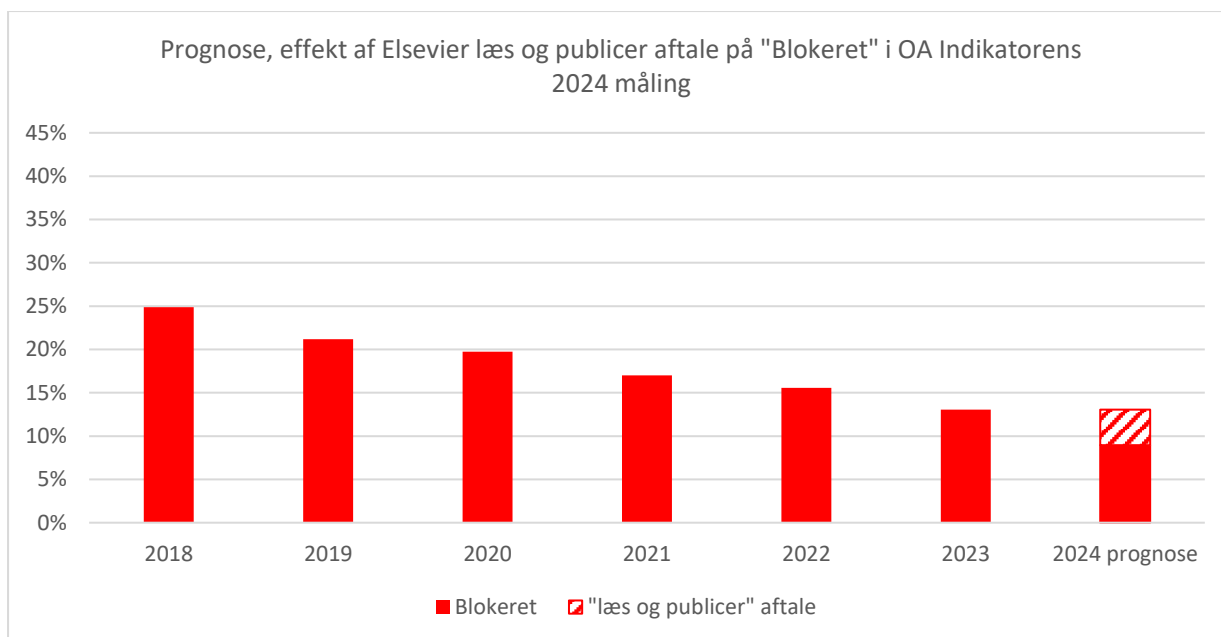
For de to datasæt fra Danmarks forskningsportal er herefter:

- Etableret match med de på tidspunktet aktuelle lister over tidsskrifter som indgår i "read and publish" aftalerne for hhv. Elsevier og Wiley. Match er etableret ved hjælp af ISSN numre for Elsevier data og ISSN samt tidsskriftsnavn for Wiley data. For Wiley data var det endvidere nødvendigt at foretage manuelt match også eftersom titellisten kun indeholdt en enkelt type issn numre.
- Denne matchliste er efterfølgende matchet (ved hjælp af ISSN numre) med testdata fra Open Access Indikatoren 1. testkørsel på måleår 2024, publiceringsår 2022. Match er foretaget mhp. at bestemme hvorvidt artikler udgivet i tidsskrifter under de to læs og publicer-aftaler i udgangspunktet klassificeres som hhv. "blokeret" eller "udnyttet" i Open Access Indikatoren.
- Med udgangspunkt i Open Access Indikatoren resultat af 2023 målingen, publiceringsår 2021 er der herefter foretaget en fremskrivning af læs og publicer-aftalernes estimerede potentiale i 2024 målingen.
 - For Wiley publikationer skal det nævnes, at eftersom der i aftalen er et loft på 1100 artikler i læs og publicer-aftalen, er estimatet tilpasset i overensstemmelse dermed.
- Prognosen viser hvor stor en andel af det forventede antal artikler som er udgivet i læs og publicer-aftaler, med dansk corresponding author fra et universitet eller hospital, som potentielt kan OA realiseres i OA Indikatoren 2024 måling. Prognosen viser hvorledes artiklerne fra Elsevier og Wiley, inden de OA realiseres, fordeler sig på:
 - Den røde kategori, "Blokeret"
 - Den gule kategori, "Udnyttet"
 -og dermed i hvor høj grad andelen af begge kategorier kan forventes at minimeres ifm. Open Access Indikatoren 2024 måling, i fald læs og publicer-aftalerne udnyttes efter hensigten.

Prognose for Elsevier-aftalen

Den røde kategori, "Blokeret"

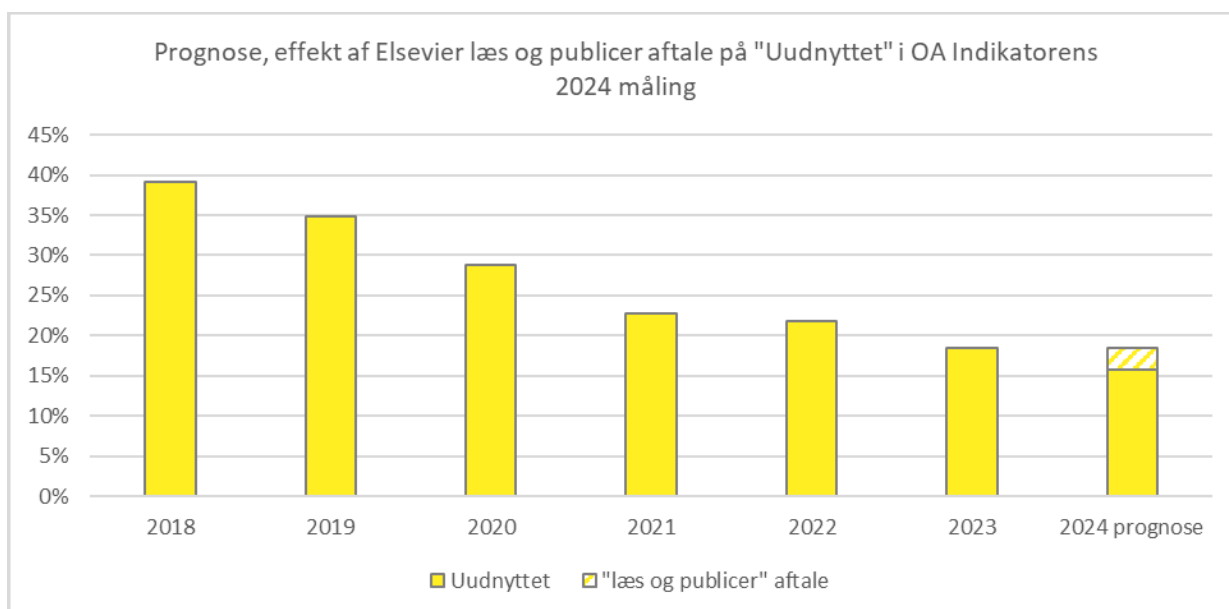
Hvis Elsevier "Læs- og publicer"-aftalen udnyttes fuldt ud af institutionerne, forventes den røde kategori at falde fra 13 pct. i 2023 til 9pct. i 2024. I fald institutionerne udnytter de nye rettigheder, vil de 4 pct. tilfalde den grønne kategori "Realiseret".

Figur 9

Den gule kategori, "Uudnyttet"

Hvis Elsevier "Læs- og publicer"-aftalen udnyttes fuldt ud af institutionerne, forventes den gule kategori at falde fra 18,5 pct. i 2023 til 16 pct. i 2024, idet det er blevet væsentligt lettere for institutionerne at realisere denne del af Open Access-potentialet. I fald de udnytter de nye rettigheder, vil de 2,5 pct. tilfalde den grønne kategori "Realiseret".

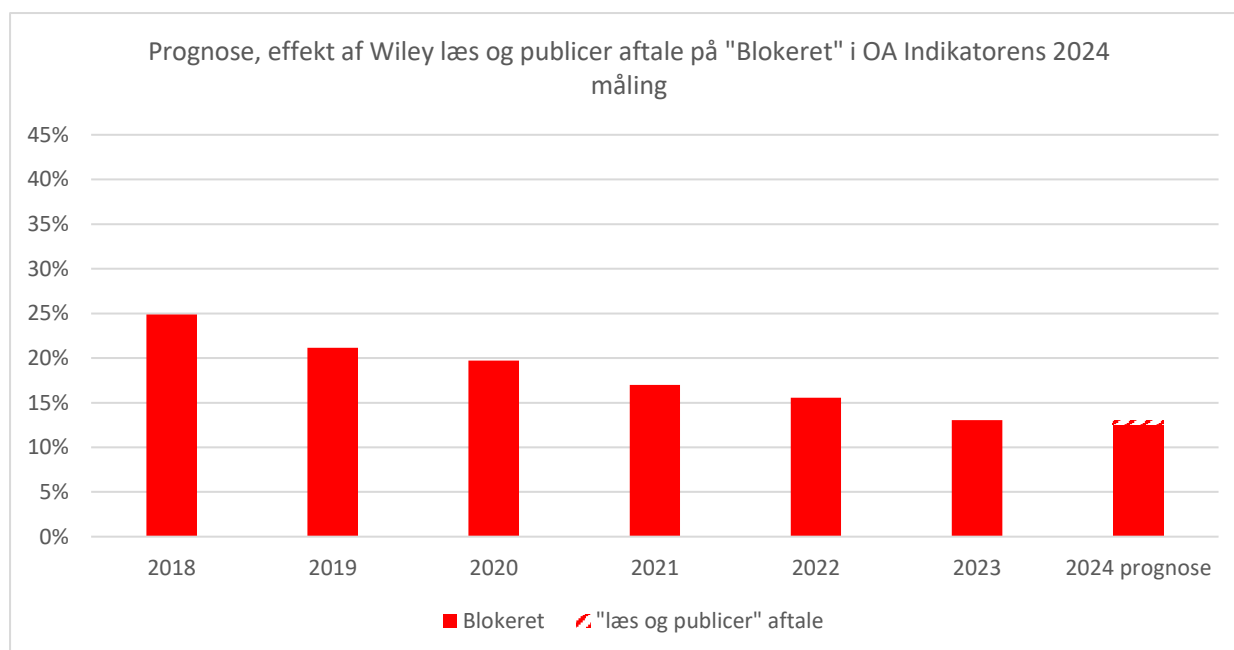

Figur 10

Prognose for Wiley aftalen

Den røde kategori, "Blokeret"

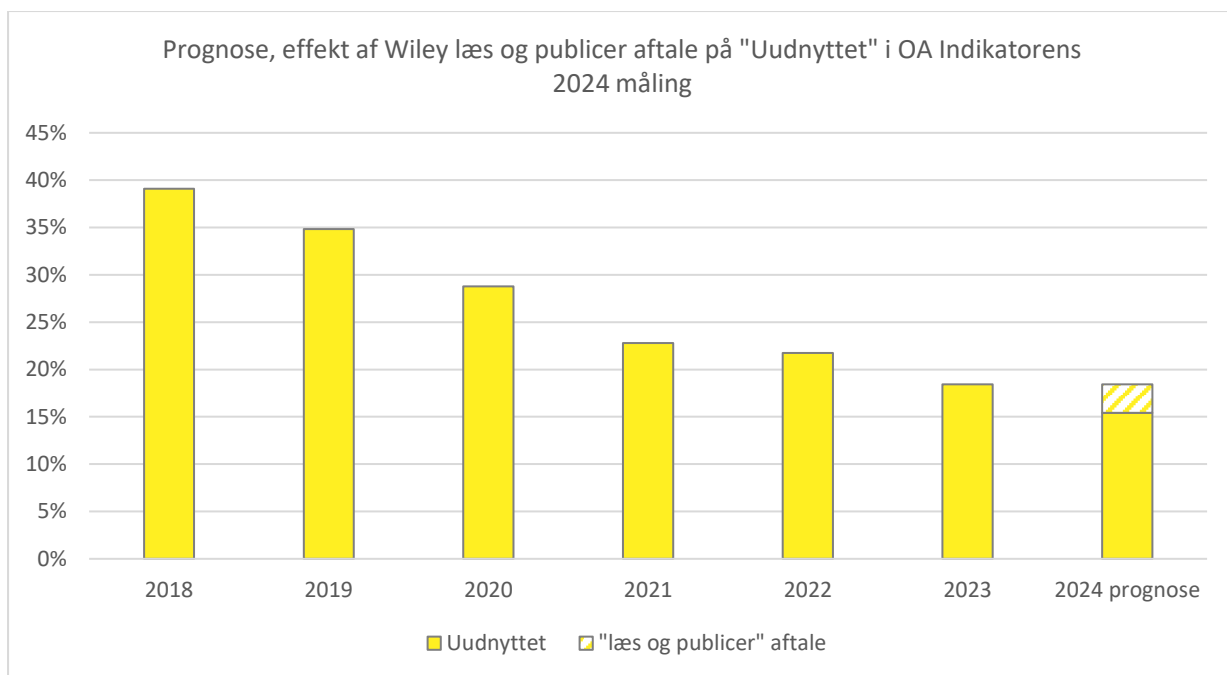
Wiley "Læs- og publicer"-aftalen afviger fra Elsevier-aftalen ved at have et årligt loft for antallet af artikler, der kan nyde godt af aftalens Open Access-fremmende bestemmelser. Dette loft er på 1100 artikler om året. Hvis Wiley "Læs- og publicer"-aftalen udnyttes fuldt ud af institutionerne, forventes den røde kategori at falde fra 13 pct. i 2023 til 12,5 pct. i 2024. I fald institutionerne udnytter de nye rettigheder, vil de 0,5 pct. tilfalde den grønne kategori "Realiseret".

Figur 11

Den gule kategori, "Uudnyttet"

Hvis Wiley "Læs- og publicer"-aftalen udnyttes fuldt ud af institutionerne, forventes den gule kategori at falde fra 18,5 pct. i 2023 til 15,5 pct. i 2024, idet det er blevet væsentligt lettere for institutionerne at realisere denne del af Open Access-potentialet. I fald de udnytter de nye rettigheder, vil de 3 pct. tilfalde den grønne kategori "Realiseret".

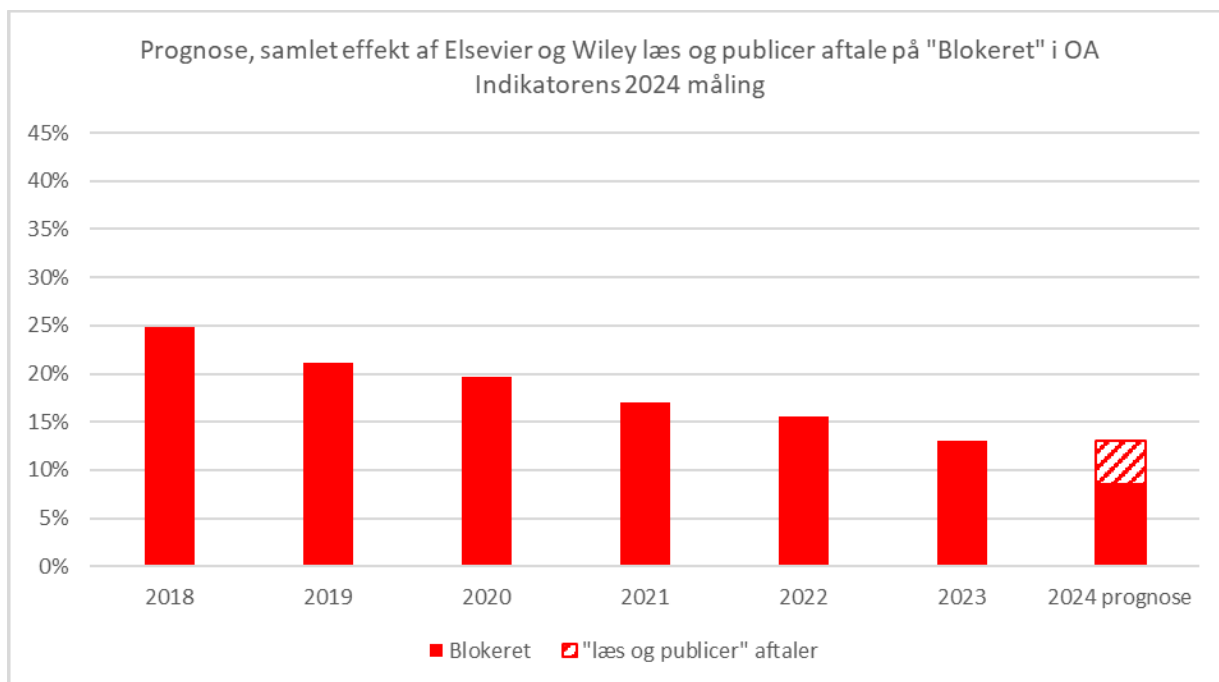

Figur 12

Samlet prognose for de to aftaler

Den røde kategori, "Blokeret"

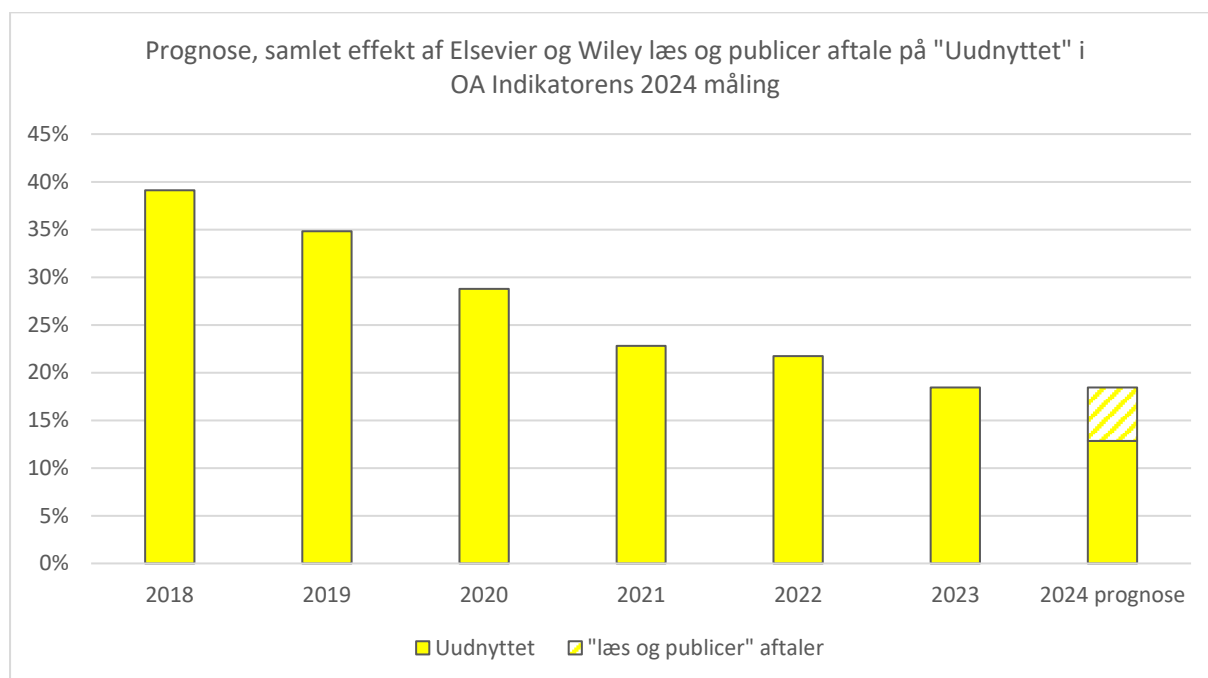
Hvis såvel Elsevier som Wiley "Læs- og publicer"-aftalerne udnyttes fuldt ud af institutionerne, forventes den røde kategori at falde fra 13 pct. i 2023 til 8 pct. i 2024. I fald institutionerne udnytter de nye rettigheder, vil de 5 pct. tilfalde den grønne kategori "Realiseret".

Figur 13

Den gule kategori, "Uudnyttet"

Hvis såvel Elsevier som Wiley "Læs- og publicer"-aftalerne udnyttes fuldt ud af institutionerne, forventes den gule kategori at falde fra 18,5 pct. i 2023 til 13 pct. i 2024, idet det er blevet væsentligt lettere for institutionerne at realisere denne del af Open Access-potentialet. I fald de udnytter de nye rettigheder, vil de 5,5 pct. tilfalde den grønne kategori "Realiseret".

Figur 14

Samlet perspektiv for forlagsaftaler og Open Access

De nye "Læs- og publicer"-aftaler vil yde et positivt bidrag til realiseringen af Open Access strategien. Hvis vi ser på prognosen for 2024 vil dette afspejle sig på to måder:

- (1) En nedgang i antallet af artikler, som forlagene blokerer fra at kunne blive Open Access, således at denne "røde kategori" falder med 5 pct.-point fra 13 pct. til 8 pct.
- (2) En nedgang i antallet af artikler med Open Access-rettigheder, som institutionerne ikke har udnyttet, således at denne "gule kategori" falder med 5,5 pct.-point fra 18,5 pct. til 13 pct.

Der er således tale om positive bidrag, der blot ikke kan stå alene:

- Hvis de to nedgange (1) og (2) skal omsætte sig i en stigning i realiseret Open Access – den "grønne kategori", forudsætter det at institutionerne og deres bibliotekstjenester prioriterer arbejde med Open Access-realiserings højt – og i nogle tilfælde højere end i dag.
- Hvis den "røde kategori - Blokeret" skal falde yderligere fra de forventede 8 pct. i 2024-målingen til strategiens foreskrevne 0 pct., forudsætter det, at alle forlagsaftaler udvikles til at give Open Access rettigheder til alle publikationer med dansk medforfatter (uden krav om dansk "corresponding author" eller tilhørsforhold til en særlig delmængde af forlagets tidsskrifter). Dette kan gøres ved:
 - At sikre "Læs og publicer"-aftaler med alle forlag, der giver ret til APC-fri Open Access til alle publikationer med dansk medforfatter

- At sikre licensaftaler med alle forlag, hvor ingen publikationer med dansk medforfatter pålægges embargoperioder længere end 12 måneder.

Hvis den ”gule kategori - Uudnyttet” skal falde yderligere fra de forventede 13 pct. i 2024-målingen til strategiens foreskrevne 0 pct., forudsætter det en høj prioritering af Open Access-realiseringsen ved alle institutioner og deres bibliotekstjenester. Nogle skal opretholde et højt niveau, andre skal hæve deres nuværende niveau. Dette er et afgørende element i strategi-realiseringsen.